

Lovforslag nr. L 152. Fremsat den 18. januar 1995 af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen)

Forslag

til

Lov om oprettelse af Dansk Udenrigspolitisk Institut

Kapitel 1

Oprettelse og formål

§ 1. Med det formål at styrke forsknings-, udrednings- og informationsvirksomheden i Danmark vedrørende internationale forhold og dansk udenrigspolitik oprettes et nyt Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI).

§ 2. Dansk Udenrigspolitisk Institut har til opgave

- 1) at udføre, fremme og samordne uafhængig forskning inden for international politik og dansk udenrigspolitik,
- 2) at udarbejde analyser og udredninger efter anmodning fra enten regering, Folketingets Udvalg vedrørende Dansk Sikkerhedspolitik eller på eget initiativ samt at følge den internationale udvikling med henblik på at vurdere Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske situation i en bred politisk og økonomisk sammenhæng,
- 3) at virke som forbindelsesled mellem dansk og udenlandsk forskning vedrørende international politik og dansk udenrigspolitik,
- 4) at formidle forskningsresultater og analyser samt at udøve dokumentations- og informationsvirksomhed vedrørende internationale forhold og dansk udenrigspolitik,
- 5) at medvirke ved forskeruddannelse i samarbejde med andre forskningsinstitutioner og
- 6) at gennemføre videreuddannelse for instituttets brugere.

Stk. 2. Institutet yder økonomisk støtte til aktiviteter inden for instituttets område, jf. stk. 1, herunder til debat- og oplysningsvirksomhed m.v.

§ 3. Dansk Udenrigspolitisk Institut er en selvejende institution.

Stk. 2. Staten yder et årligt tilskud til instituttets drift.

§ 4. Institutet kan i overensstemmelse med sit formål modtage indtægter fra fonde, gaver m.v. og kan drive indtægtsdækket virksomhed i form af konsulentbistand og rådgivning, i det omfang dette er foreneligt med varetagelsen af instituttets øvrige opgaver.

Kapitel 2

Instituttets ledelse

§ 5. Institutet ledes af en bestyrelse, der fastlægger instituttets forskningsstrategi og arbejdsopgaver samt godkender budget og regnskab.

Stk. 2. Bestyrelsen består af 13 medlemmer, der alle beskikkes af udenrigsministeren i deres personlige egenskab:

- 1) To medlemmer, heraf et som formand, udpeget af udenrigsministeren,
- 2) et medlem udpeget af statsministeren,
- 3) et medlem udpeget af forsvarsministeren,
- 4) et medlem udpeget af økonomiministeren,
- 5) tre medlemmer indstillet af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd,
- 6) tre medlemmer indstillet af Statens Humanistiske Forskningsråd og
- 7) to medlemmer valgt af medarbejderne ved instituttet.

Stk. 3. Udenrigsministeren fastsætter nærmere regler for indstilling af bestyrelsens medlemmer.

Stk. 4. Valg af medarbejderrepræsentanter finder sted i henhold til bestemmelserne herom i lov om aktieselskaber.

Stk. 5. Bestyrelsesmedlemmerne beskikkes for en fireårig periode og kan genbeskikkes for yderligere en periode. Derefter kan de først beskikkes på ny efter mindst fire års forløb.

Stk. 6. Institutts redegørelser og andre publikationer afgives på bestyrelsens ansvar. Bestyrelsen kan under arbejdet rådføre sig med repræsentantskabet, jf. § 6.

Stk. 7. Institutts daglige ledelse forestås af en direktør, der udnævnes af udenrigsministeren efter indstilling fra bestyrelsen.

§ 6. Til bestyrelsen knyttes et repræsentantskab på indtil 30 medlemmer, der beskikkes af udenrigsministeren for en periode af fire år.

Stk. 2. Repræsentantskabet skal være bredt sammensat, således at instituttets brugere og interessenter er repræsenteret.

Stk. 3. Udenrigsministeren fastsætter nærmere regler om repræsentantskabets sammensætning og funktioner.

§ 7. De nærmere regler for instituttets virksomhed fastsættes i en statut, der godkendes af udenrigsministeren efter indstilling fra bestyrelsen.

Kapitel 3

Revision m.v.

§ 8. Institutts regnskaber revideres af rigsrevisor.

§ 9. Dansk Udenrigspolitisk Institut kan kun nedlægges ved lov.

Stk. 2. Nedlægges instituttet som selvejende institution, overgår dets bygninger, anlæg samt formue i øvrigt til staten.

Kapitel 4

Ikrafttræden m.v.

§ 10. Udenrigsministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg og det hidtidige Dansk Udenrigspolitisk Institut nedlægges i forbindelse med lovens ikrafttræden og under hensyntagen til igangværende aktiviteter ved disse institutioner.

Stk. 3. Dansk Udenrigspolitisk Institut indtræder i samtlige de rettigheder og forpligtelser, som de i stk. 2 nævnte institutioner har ved lovens ikrafttræden. Samtidig overgår disse institutioners formue til det nye Dansk Udenrigspolitisk Institut.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Det danske samfund har i de sidste knap 30 år gennemgået en betydelig internationalisering. Samtidig har der kunnet konstateres stadig mere hastige forandringer i Danmarks internationale omgivelser.

I den samme periode er der oprettet en række udenrigspolitiske forskningscentre, der beskæftiger sig med en bred vifte af udenrigspolitiske spørgsmål. Disse er overvejende finansieret ved offentlige midler. Der er blandt andet tale om Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) og Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU).

Dansk Udenrigspolitisk Institut er en selvejende institution, hvis formål er at fremme dansk forskning i international politik. Institutet iværksætter og samordner forskningsprojekter, virker som forbindelsesled mellem dansk og udenlandsk forskning samt bidrager til information og oplysningsvirksomhed omkring internationale forhold.

Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg har til formål løbende at følge den internationale udvikling med henblik på at vurdere Danmarks sikkerhedspolitiske situation og problemer omkring dansk sikkerhedspolitik i en bred politisk og økonomisk sammenhæng, at stimulere forskning og bidrage til informationsvirksomhed omkring sikkerheds- og nedrustningspolitiske spørgsmål samt at iværksætte analyser efter anmodning fra regeringen eller på eget initiativ.

Begge institutioner er beskæftiget inden for det udenrigs- og sikkerhedspolitiske felt. En række forhold taler for en mere sammenhængende og styrket indsats i den udenrigspolitiske forskning.

For det første dækker institutionernes forskningsfelter ikke længere alle de områder, der ud fra en overordnet dansk synsvinkel påkalder sig interesse. Det gælder f.eks. betydningen af den europæiske integrationsproces og udviklingen i relationerne mellem Europa og henholdsvis USA og Japan.

For det andet har de senere års udvikling udvisket skellene i den traditionelle opdeling imellem udenrigs-, sikkerheds- og udenrigsøkonomisk politik. Specielt på det sikkerhedspolitiske område er der

sket en mærkbar ændring. Der opereres i dag med et bredere sikkerhedsbegreb, som ud over den militære dimension også omfatter økonomiske, sociale, miljømæssige, kulturelle og andre aspekter.

Efter anmodning fra udenrigsministeren nedsatte DUPI og SNU i foråret 1994 et forhandlingsudvalg, der fik til opgave at udarbejde et forslag til en sammenlægning af de to institutioner. Det foreliggende lovforslag er udarbejdet i overensstemmelse med hovedlinjerne i forhandlingsudvalgets forslag fra juni 1994.

Den nye institution foreslås kaldt Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI). Institutet er at betragte som et særligt forvaltningssubjekt inden for den offentlige forvaltning. Det overordnede formål skal være at styrke en uafhængig dansk forskningsindsats i udenrigspolitiske forhold og dermed øget dansk synlighed og gennemslagskraft i internationale forskningssammenhænge samt styrke den danske debat om udenrigspolitik. Samtidig vil der herigenem kunne foretages en koordinering af forskningsopgaverne og ressourcerne efter en overordnet vurdering af hele forskningsfeltet. Institutet vil udgøre en stærkere og størrelsesmæssigt mere passende enhed til gavn for både faglig produktion og udadvendte aktiviteter, ikke mindst i internationale sammenhænge.

I relation til udenlandske forskningsinstitutioner vil et større og stærkere udenrigspolitisk forskningsmiljø kunne fremstå som en mere naturlig og iøjnefaldende samarbejdspartner. Dermed vil det også blive lettere at rekruttere internationalt anerkendte forskere til at indgå i analyse- og forskningsprojekter i Danmark. Den forudsatte mulighed for forskeruddannelse (Ph.D.) vil medvirke til at fremme udviklingen af dansk ekspertise på udenrigsanliggender.

På nationalt plan vil et styrket forskningsmiljø kunne øge kontakten og vekselvirkningen mellem forskningen og brugerne af forskningsresultater. Forskningen vil kunne få en stærkere profil og dermed en mere central og integreret betydning i den udenrigspolitiske beslutningsproces. Med et samlet udenrigspolitisk forskningscenter vil der være skabt

mulighed for at fremme dialogen mellem embedsmænd og forskere, herunder i form af videreuddannelse af udenrigspolitiske praktikere i Centraladministrationen gennem udvekslings- og stipendieordninger i relation til de mest berørte ministerier.

Instituttet vil endvidere kunne fungere som katalysator for en bred offentlig debat om relevante udenrigspolitiske forhold, herunder ikke mindst om Europa, jf. Det Nationale Kompromis: »Danmark i Europa«.

Finansielle og administrative konsekvenser

DUPI og SNU modtager offentlige tilskud. Det nye udenrigspolitiske institut vil kunne disponere over de hidtidige institutters samlede bevillingsramme på finansloven, der indtil videre fastholdes uændret. En tilfredsstillende opfyldelse af de i loven beskrevne målsætninger og opgaver for instituttet vil dog kræve yderligere bevillinger.

Loven vil ikke i øvrigt medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for det statslige eller det kommunale niveau, ligesom forslaget ikke vil påvirke erhvervslivets omkostningsniveau.

De nærmere regler for instituttets virksomhed fastsættes i en statut, der godkendes af udenrigsministeren efter forslag fra bestyrelsen.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Det overordnede formål med oprettelsen af Dansk Udenrigspolitisk Institut er at opnå en styrkelse af det samlede danske forskningsmiljø vedrørende internationale politiske forhold, både med hensyn til bredde, kvalitet og pluralisme.

Til § 2

Hovedopgaverne for instituttet skal være forskning, redegørelsesvirksomhed, formidling, dokumentation og forskeruddannelse. Det er vigtigt, at formålsbestemmelsen er så bred, at der bliver plads til at tage nye opgaver op. Instituttet er i sin virksomhed ikke underlagt regeringen eller dens myndigheder.

Ad nr. 1.

Der lægges vægt på, at Dansk Udenrigspolitisk Institut som en af sine væsentligste opgaver skal udføre uafhængig forskning af international kvalitet in-

den for et bredt felt af international politik, internationale forhold og dansk udenrigspolitik.

Ad nr. 2.

Udarbejdelse af analyser og aktuelle udredninger vil være en vigtig del af instituttets funktioner. Dette vil kunne ske efter anmodning fra regeringen eller på bestyrelsens eget initiativ. Herudover vil instituttet kunne bistå Folketingets Udvalg vedrørende Dansk Sikkerhedspolitik med udarbejdelse af redegørelser og fremskaffelse af materiale.

Ad nr. 3.

Det danske forskningsmiljø er inden for disse områder stærkt afhængigt af det internationale forskningsmiljø. Dansk Udenrigspolitisk Institut vil som et større og stærkere forskningsmiljø fremstå som en mere iøjnefaldende samarbejdspartner.

Ad nr. 4.

Instituttet skal som en væsentlig del af sit arbejde søge at formidle forskningsresultater og analyser samt gennem dokumentation og informationsvirksomhed bidrage til at stimulere interessen for, kendskabet til, studiet af og debatten om internationale forhold og dansk udenrigspolitik.

Ad nr. 5.

Med et forskningsmiljø af international klasse vil instituttet kunne modtage kandidater med henblik på forskeruddannelse (Ph.D.) i samarbejde med universiteterne og med medfinansiering af Forskerakademiet.

Ad nr. 6.

Instituttet forudses at medvirke ved videreuddannelse af medarbejdere fra Centraladministrationen samt deltage i udvekslings- og stipendieordninger med henblik på at knytte praktikere og embedsmænd fra relevante ministerier, Folketinget m.v. til instituttet. Det er ikke hensigten, at instituttets midler skal anvendes til efteruddannelse af embedsmænd.

Instituttet får desuden mulighed for at yde tilskud til debat og informationsvirksomhed om internationale forhold.

Til § 3

Instituttet etableres som en selvejende institution, der på de årlige finanslove modtager tilskud fra staten.

Til § 4

Instituttet kan modtage indtægter fra fonde m.v. og kan udføre indtægtsdækket virksomhed f.eks. ved at udføre konsulentopgaver og gennemføre efteruddannelseskurser for brugergrupperne.

Til § 5

Sammensætningen af bestyrelsen skal ske således, at alle instituttets faglige aktivitetsområder er dækket på kompetent og fyldestgørende måde.

Bestyrelsen bør i sit virke sikres uafhængighed af særinteresser. Det er derfor væsentligt, at bestyrelsens medlemmer beskikkes i deres personlige egenkab og ikke som repræsentanter for sektorinteresser. Formanden udpeges af udenrigsministeren. Som en overgangsordning vil den person, der med virkning fra 1. juli 1995 udpeges til formand for bestyrelsen, for sin funktionsperiode tillige varetage direktørfunktionerne. Herefter vil de to embeder blive adskilt. I tilfælde af formandens inhabilitet ledes bestyrelsens møder af næstformanden. Embedsmandsmedlemmerne af bestyrelsen udpeges af henholdsvis Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet og Økonomiministeriet. Forskermedlemmerne indstilles af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd og af Statens Humanistiske Forskningsråd. Det begrænsede antal bestyrelsesmedlemmer er valgt for at sikre en så handlekraftig bestyrelse som muligt. To medlemmer af bestyrelsen vælges af medarbejderne ved instituttet. Antallet af medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen fastsættes ikke i henhold til lov om aktieselskaber.

Instituttets direktør udnævnes af udenrigsministeren efter indstilling fra bestyrelsen. Direktøren ansættes på åremål. Direktøren forestår den daglige ledelse af instituttet og er over for bestyrelsen ansvarlig for instituttets faglige og administrative ledelse. Direktøren deltager i bestyrelsesmøderne uden stemmeret. I samråd med instituttets direktør ansætter bestyrelsen en forskningschef og en udredningschef. Forskningschefen og udredningschefen leder

henholdsvis forskningsafdelingen og udregningsafdelingen under ansvar over for direktøren.

Alle beskikkelser sker fra lovens ikrafttræden.

Til § 6

Repræsentantskabet skal være en støtte for bestyrelsen og skal være bredest muligt sammensat, således at der skabes en bred folkelig og omfattende kontaktflade. Det skal repræsentere instituttets brugere og interessenter i forskningsmiljøet, relevante ministerier, Folketingets partier, institutioner og medierne. Repræsentantskabet kan mødes så ofte, som medlemmerne eller instituttets bestyrelse finder det påkrævet.

Til § 7

Statutten vil bl.a. indeholde nærmere regler vedrørende forretningsordenen for bestyrelse og repræsentantskab, herunder bestyrelsens valg af næstformand, vedrørende instituttets daglige virksomhed, herunder forholdet mellem direktøren og afdelingerne, samt vedrørende personale.

Til § 8

Regeringen lægger vægt på, at der etableres betyggende revision og kontrol. Rigsrevisorlovens bestemmelser vedrørende revision og rapportering til statsrevisorerne vil være gældende for instituttet.

Til § 10

Der sigtes imod en ikrafttræden den 1. juli 1995.

I forbindelse med lovens ikrafttræden nedlægges Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg, etableret i 1981 ved regeringsbeslutning af 1980, og Dansk Udenrigspolitisk Institut, etableret 1967, jf. finansloven for 1967/68 konto 64. De nævnte institutioner vil aktivt blive inddraget i udformningen og opbygningen af instituttet, og der vil i videst muligt omfang blive taget hensyn til de to institutioners igangværende aktiviteter.